

Astrup, Astrup über alles

Meinhard Jacobsen

Tá ið eg, nú ein dagin, kom aftur til Føroya og stóð á rampuni á flogvøllinum, kendist luftin so óvanliga frísk og klár.

Komin til hús, fór eg at lesa bløðini. Sá beinanvegin eina grein, um at Astrup var farin úr nevndini í Eik. Roknaði við, at Astrup var givin vegna aldur. Nakað, sum átti at verið hent fyri fleiri árum síðan.

Eftir góðum etiskum og moralskum reglum, "Corporate Governance", so átti Astrup, sum fyrrverandi stjóri, ongantið at verð-ið valdur í nevndina hjá Eik.

Las víðari og kom fram til, at Astrup var givin, tí hann var ósamdur um skattauppgerðina hjá Eik. Hann metir, at Eik hevur ikki rætt til ein frádrátt, sum teir hava fingið frá Taks. Hvakk við - er hetta sami Astrup, ið eg kenni frá fyrr av? Setti meg at hugsa eina løtu, um henda nýggja "moralens vogter". Tók ein blýant og fór at skriva niður nakrar hendingar, ið komu mær til hugs, í samband við Astrup. Ikki gekk long tíð, so var blaðið, ið skriva var á, fult. Lítið, fyri ikki at siga einki, sást til moral í niðurskrivaðu linjunum. Skal eftirfylgjandi nevna fyra av hendingunum, ið komu mær í huga hesa løtu. (Skattamálið hjá Eik, er hesum skrivi óviðkomandi).

Nú nágv verður tosa um mark-naðir, marknaðaratgongd og virðis-vøkstur – kom eg at hugsa um Faroe Seafood Grimsby.

Undir kreppuni fyrst í 1990-ár-

unum, var Faroe Seafood í stórum trupulleikum. Ein umskipan var í gongd, men túrurin var ikki komin til deildina í Grimsby. Men tá var tað sum í sanginum hjá Kim Larsen "midt om natten", møguliga í Middelfart, tá tekur Astrup og selur virkið, Faroe Seafood Grimsby, til táverandi nevndarformenn í ávikavist Føroya Banka og í Faroe Seafood. Ein almennur banki ger ein klokukkuláran insidera-handil. Sama uppskrift sum hjá olegarkun-um í Russlandi. "Utroligt!" Føroysk virðisskapan í Bretlandi bleiv søga eftir einari nátt. **Moralur – eingin.**

Faroe Seafood var í 2010 (*með-an eg sjálvur var stjóri*), í stórum trupulleikum. Tó var ein loysn fyri framman – millum høvuðskreditorarnar, Eik og gamla Kaupthing. Men sama vikuskiftið, sum loysnin skuldi staðfestast, fór Eik á húsagang. Astrup kom heim, til at verða stjóri í Eik.

Kann verða, at hann hugsaði, at nú var "gengældelsens time" kom-in – eftir at Faroe Seafood nøkur ár frammanundan hevði skift banka-samband frá Føroya Banka, har Astrup tá var stjóri, til Kaupthing. Eg veit, at Astrup fundaðist við nevndarformannin í Faroe Seafood, Inga Højgaard. Hvat teir fundaðust um, veit eg av góðum grundum ikki, tí eg hevði ongan fund við Astrup um Faroe Seafood, hóast eg bað um fund við hann, um hetta málið.

Tann 3. desember 2010 steðgaði Eik/Astrup rakstrarkreditinum hjá Faroe Seafood, og felagið fór á húsagang. Tá ið Faroe Seafood fór á húsagang, var støðan rimiliga einføld. Har vóru næstan eingir vanligir kreditorar. Øll lønarkrøv vóru

ajour og allar vanligar rokningar goldnar. Um nakar vilji var hjá bankasambondunum, at finna eina loysn, so var hetta lutfalsliga einfalt.

Eik valdi Inga Højgaard, nevndarformannin í Faroe Seafood, til bústjóra. Hetta forkláraði eina undarliga støðu, ið vit høvdu upplivað áðrenn húsagangin. Nevniliga at nevndarformaðurin boðaði frá, at hann fór einki aktivt at gera, fyri at Faroe Seafood kundi fáa eina loysn. Helt annars, at fremsta uppgáva hjá einum nevndarformanni var at arbeiða fyri felagsins besta.

Sigast má, at valið av bústjóra kom sera óvart á. Sum nevndarformaður var Ingi Højgaard inhabilur at verða bústjóri eftir konkurslóginu §238. Til tann, ið hevur áhuga, sí úrskurð frá Eystara Landsrætti, UFR 2002 233. Harafturat starvaðist Ingi Højgaard hjá tí advokatefelag, ið hevði havt øll málini, ið eg kann minnst, hjá Faroe Seafood/United Seafood (við undantak av einum). **Moralur – eingin.**

Tað verður tosað nógv um virðis-vøkstur í uppsjórvinnuni. Eik átti, saman við feløgum hjá uppsjórvinnuni í Gøtu og í Fuglafirði, uppsjórvirkið í Kollafirði.

Hetta virkið kláraði seg ikki fíggjarliga. Møguliga tí at vinnuligu eigararnir landaðu ov lítið til virkið. Haldi, at vinnuligu eigararnir høvdu ta niðurstøðu, at eingin makrelur var í føroyskum sjógvi. Ná, men líkamikið – virkið í Kollafirði fór á húsagang og endaði hjá Eik. Hetta hendi, áðrenn Føroyar uppsøgdu makrelavtaluna. Eik gjørdi síðan eina leiguavtalu við Hanus Hansen og hollendarar um

virkið. Henda avtala var galdandi, tá ið Eik fór á húsagang.

Tá ið Føroyar uppsøgdu makrelavtaluna – og føroyingar eftir tað høvdu fiskað stórar nøgdir av makreli í føroyskum sjógvi – ja, tá visti hvørt mansbarn, at tað var nógvur uppsjórvafiskur í føroyskum øki. Sjálvt reiðariini í upp-sjórvinnuni noyddust tá at koma til bekennilsi. Virðini vóru øgilig. Men henda støðan tóktist als ikki at rína við Astrup. Um aldurin hjá Astrup hevur havt við sær, at hann ikki fekk við, hvat ið gekk fyri seg, veit eg ikki. Tí uttan at blunka tók Astrup og seldi (gav) hollendarum virkið í Kollafirði. **Moralur – eingin.**

Tá ið Faroe Seafood fór á húsagang í 2010, hevði EIK eitt lán í skipunum hjá Faroe Fish II (fyrr Beta). Tað lánið var triði veðrættur á góðar 21 mill kr í skipunum Róki og Lerki. Móðurfelagið veðhelt fyri hesum láni. Hesi skip vóru lutfalsliga nýggj. Tá ið skipini vórðu keypt, var endamálið at royna at fiska øðrvísi enn tað vanliga. Av tí sama hava hesi skipini nógv størst togmegi í tí føroyska botnfiskaflotanum – og eru sostatt eisini best egnað til at trola eftir uppsjórvafiski.

Áðrenn bústjórnarnir fóru undir at selja aktivini, tók Astrup og seldi hetta lánið til Varðan fyri umleið 5 milliónir krónur. Haldi, at Astrup hevur verið minst ein túr við Finni Friða, ið Varðin eigur. Hetta er mær kunnugt einasta lán uppá skip í botnfiskaflotanum, ið kunnu fiska makrel (tey bestu), sum ein banki hevur mist pengar uppá. Astrup setti sama húsagang, sum hann sjálvur hevði kravt, úr gildi; og soleiðis gav hann útvaldum keyp-

arunum ein fyrimun uppá 16-17 mill. kr. til at keypa skipini eftir Faroe Seafood. Varðin seldi síðan hetta lán aftur fyri góðar 21 mill kr. (full upphædd) til eitt samtak við Varðanum og Framherja/Samherja (sí sendingina um EIK, og m.a. Eyst-fallsker, har Astrup luttekur).

Tað nyttar lítið at fýlast at oli-garkum um dagin, fyri síðan at skapa teir um náttina. **Moralur – eingin.**

Við handlum sum seinastu døm-*ini vísa á so er einki at siga til, at nógvir pengar blivu mistir uppá EIK.*

Tað má verða upp til hvønn einstakan at meta um, hví Astrup handlaði, sum hann gjørdi. Var tað nepotisma? Presenilitetur? Vána-ligt bankahandverk? Kanska visti hann ikki betur? Ella okkurt annað?

Hvør veit – kanska er Astrup nú eitt gott dømi um tað gamla danska orðtakið, sum sigur, at *"da fanden blev gammel, gik han i kloster"*.

Fari at enda at ynskja Astrup við familju alt tað besta framyvir og vóni – nú moralurin er í hásæti – at tað fer at eydnast honum at fáa rætt í, um ikki annað, onkrari av teimum sakum, ið hann hevur koyrandi.

P.S. Nú vil onkur freistast til at siga: "Tú ert argur, tí hann koyrði tykkum á húsagang." Til tað vil eg siga: Ja, eitt sindur argur, men sera harmur um øll okkara dugnaligu starvsfólk á Faroe Seafood, sum upp undir jól 2010 blivu rakt av einum húsangangi, ið eftir mínari bestu sannføring var púra óneyðugur.

Vítt til veggja

Bárður Nielsen

formaður í Sambandsflokkinum

Ímeðan samgongan ræðist at taka ábyrgd, er líkt til, at Sambandsflokkurin er einasti flokkur á Tingi, ið hevur sett síni tingfólk frí til at atkvøða eftir egnari sannføring, tá ið rættindi til samkynd vórðu fyri í Løgtinginum

Hóast eg ikki fari at leggja nógv aftur at víðfevnda orðaskiftinum um rættindi til samkynd, er týðandi at nema við nøkur sentral viðurskifti, áðrenn orðaskiftið endar í hesum umfari.

Vítt til veggja í flokkinum

Eitt prinsipp, sum vigar nógv í Sambandsflokkinum, er, at tað skal standa tinglimum frítt at atkvøða eftir egnari sannføring í málum av sonevndum "etiskum" slagi.

Sama sást ikki í øðrum flokkum, og líkt er til, at Sambandsflokkurin er einasti flokkur á Tingi, ið setti

síni tingfólk frí til at atkvøða – eisini hóast fleiri í samgonguni vildu sleppa at atkvøða frítt.

Soleiðis er vítt til veggja í Sambandsflokkinum, og soleiðis eigur tað at vera.

Fram eftir fummum

Málið um rættindi til samkynd fór ígjøgnum Tingið óvanliga ódámliga, óvirðiliga og hartil klossut. Hetta var ein høvuðskritikkur frá Sambandsflokkinum, tó at grundleggjandi virðið er, at allir samfelagsbólkar eiga og skulu hava grundleggjandi rættindi.

Fýra tingfólk lögdu uppskotið fram, hóast eitt slíkt mál sjálvandi eigur at koma frá landsstýrinum og í samráð við stjórnina um tað lögfrøðiliga og praktiska. Lógararbeiðið var út av lagi vánaliga frágingið, og sjáldan hevur løgtings-skrivstovan talað so harðliga at. Einki heimaarbeiði var gjørt.

Heldur enn at landsstýrið kom við einum samlaðum útspæli, vórðu trý mál lögð fram, og eftir harðan orðadrátt í og uttan fyri Tingið, varð eitt teirra – uppskotið

um ikki, at fara inn um kirkjugátt – tikið aftur.

Stór ivamál og ógreiða merktu uppskot, viðgerð og nevndararbeiði, og tí var eisini stórus forvirringur í almenna orðaskiftinum.

Samgongan ræðist ábyrgd

Framvegis eru ógreiður í málinum, eftir at tað er samtykt. Nú skal lögfrøðiliga røtubitikkinn í Tinganes, síðani til Danmarkar at venda hjá stjórn og Fólkatíngi, síðani aftur í Løgtingið og helst aftur til Danmarkar at verða endaliga avgreidd.

Sjálvt um mong halda, at málið er avgreitt, veit eingin, hvat ið kann henda málinum á lögfrøðiliga vegnum, ið tað nú er sent út á. Eru lögfrøðiligir snávingarsteinar? Vit vita tað ikki, tí heimaarbeiðið er ikki gjørt.

Ómetaliga ódemokratiskt

Í Sambandsflokkinum, sum allan vegin hevur staðið saman, orðaðu vit eitt uppskot um, at landsstýrið skuldi koma við einum útspæli, so sleppast kundi undan stóra

stríðsmálinum um at fara inn í hjúnabandslógina við málinum um rættindi til samkynd.

Aftur ræddist samgongan fyri at taka ábyrgd.

Hóast formaðurin í Javnaðarflokkinum sigur tað øvugta, fingusamgongutíngfólk greið boð um at lata vera við at skriva undir, so uppskotið hjá Sambandsflokkinum kundi verða lagt fyri, hóast freistin var farin.

Soleiðis blokkeraði samgongan fyri einari savnandi loysn við – ódemokratiskt – at lata hurðina aftur fyri okkara uppskoti. Seinni gjørdist alt málið ein kabinet-spurningur hjá 14. september-samgonguni, hóast tey bedýraðu, at hetta var ikki eitt samgongumál.

Tjóðin í tvíningum

Allar vanligar spælireglur eru brotnar í hesum máli, og í grundini er Løgtingið misbrúkt nakað so dyggiliga og óhoyrt, tí at 14. september-samgongan ræðist fyri at taka ábyrgd.

Hvat kom burturúr?

Eitt er, at samkynd hava fingið útlit til at fáa grundleggjandi rættindi.

Annað – og meira álvarsligt er – at 14. september-samgongan hevur rent ein kila niður ígjøgnum føroysku tjóðina. Fólk standa spjadd og stór ósemja ræður í landinum um hetta mál, ið fyllir nógv.

Alternativíð

Hvat er alternativíð?

Tað er, at samgongan setti síni tingfólk frí til at gera eftir egnari sannføring, so at uppskot Sambandsflocksins kundi verið lagt fyri Tingið og – uttan iva – verið samtykt.

Tá hevði úrslitið verið, at samkynd høvdu fingið síni grundleggjandi rættindi, uttan at tjóðin fór í tvíningar.

Hetta var tann savnandi loysnin á málinum.

Tó – ein samgonga, sum ræðist fyri at taka ábyrgd, kann ikki annað enn skapa órógv og sundurlyndi millum føroyingar.